

Kazimierz Wenta

„Szkolnictwo specjalne na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–2010”, red. nauk., Urszula Morcinek, Szczecin 2013 : [recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 1 (30), 237-239

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

EDUKACJA HUMANISTYCZNA nr 1 (30), 2014
Szczecin 2014

Urszula Morcinek (red. nauk.)
Szkolnictwo specjalne na Pomorzu Zachodnim
w latach 1945-2010
„Pedagogium” Wydawnictwo OR TWP
w Szczecinie, Szczecin 2013, ss. 387

Problematyka dotycząca rozwoju szkolnictwa specjalnego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-2010 budzi zainteresowanie merytoryczne, m.in. w aspekcie historycznym, dyscyplinarnym, jak i metodologicznym. Wynika to przede wszystkim z faktu, że badania mają charakter monograficzny, z uwzględnieniem procedur opisowych i analitycznych, ale także pośrednio nawiązują do przemian społeczno-ustrojowych i edukacyjnych, które odcisnęły wyraźne piętno na interpretację pozyskanych i wywołanych źródeł archiwalnych oraz biograficzno-wspomnieniowych. Wszystkie one tworzą zróżnicowaną mozaikę dla przemysłów przedmiotowych, ze strony 24 autorów interesujących i nakłaniających do dyskusji tekstów.

Uzasadnienie do podjęcia się recenzji wydawniczej niniejszej pracy zbiorowej jest pochodną niepokoju intelektualnego, jako iż nawiązuje on w kategorii tzw. horyzontu czasowego do okresów kolejnych zdarzeń i przedsięwzięć realizacyjnych. Miały one miejsce w procesie tworzenia od podstaw szkolnictwa specjalnego, zwłaszcza na Ziemiach Odzyskanych (lata 1945-1949), oraz intencjonalnego umacniania jego struktur kadrowych i bazowych, np. w okresie tzw. stalinowskiej pięcioletki (1950-1956). Nie mniej ważne dla szkolnictwa specjalnego były czasy gomułkowskiego piętnastolecia (1957-1970) oraz dekada gierkowska (1971-1980) i sytuacje związane ze stanem wojennym oraz wychodzeniem z niego (1981-1989). Odmierna perspektywa dla szkolnictwa specjalnego zarysowała się natomiast w okresie nadal trwającej (ale wchodzącej od 2008 roku w kryzys ekonomiczno-gospodarczy) transformacji ustrojowej (1990-2010), w której królują neoliberalne imperatywy wolnorynkowe i częściowa prywatyzacja systemu opiekuńczo-wychowawczego oraz edukacyjnego. Identyfikacja recenzenta z problematyką szkolnictwa specjalnego wiąże się przede wszystkim z tym, że był nauczycielem (od 1959 roku, jako absolwent liceum pedagogicznego, studium nauczycielskiego oraz uniwersyteckiej pedagogiki) i nauczycielem akademickim, prowadzącym zajęcia dydaktyczne ze studentami przygotowującymi się do pracy w placówkach dla dzieci, młodzieży i ludzi dorosłych niepełnosprawnych, często tam już zatrudnionymi. Tytuł pracy zbiorowej *Szkolnictwo specjalne na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-2010* opracowanej pod redakcją naukową Urszuli Morcinek w swej treści w pełni jej odpowiada, aczkolwiek dociekając, na ile i w jakim zakresie jest to publikacja naukowa, nasuwają się zróżnicowane

wątpliwości. Wynika to przede wszystkim stąd, że materiały źródłowe, często archiwalne, korespondują z przemyśleniami uczestników wieloletniego procesu powstawania i rozwoju szkolnictwa specjalnego w zmieniających się granicach województwa szczecińskiego. Z drugiej jednak strony cenne są podjęte przez kilkudziesięciu autorów, przedłożonych do recenzji tekstów, pozyskane dane faktograficzne opatrzone trafnymi interpretacjami oraz właściwą, z dużą dozą poprawności przeprowadzoną analizą.

Zarówno struktura zbioru autorskich artykułów wraz ze wstępem, bibliografią, informacjami o autorach i aneksem materiałów towarzyszących, jak i tytuły rozdziałów, za wyjątkiem tytułu rozdziału I, nie budzą zastrzeżeń, ponieważ zawarta jest w nich „sygnalna” treść, następnie opisywana i analizowana. Natomiast rozdział I, pt. *Kształcenie specjalne na Pomorzu Zachodnim – uwarunkowania rozwoju*, opracowany pod redakcją Czesława Plewki, którego autorami podrozdziałów są: Cz. Plewka, K. Penar, U. Eckert, H. Łaś – ma wyraźne znamiona historyczne, co zostało co prawda uwidocznione w tekście Cz. Plewki, gdzie ujęto sprawy społeczno-polityczne i organizacyjno-administracyjne dotyczące ewidentnych zmian na przestrzeni minionych 65 lat. Dlatego warto zasugerować, aby nieco poszerzyć sam tytuł tego rozdziału, np. dodając w tytule zwrot „w aspekcie historycznym”, z propozycją usytuowania go przed „– uwarunkowania rozwoju”.

Merytoryczna ocena tekstów (artykułów) znajdujących się w strukturze kolejnych rozdziałów i podrozdziałów formułowana od strony wydawniczej jest pozytywna i bardzo pozytywna, uwzględniając wiarygodność pozyskanych i wywołanych w trakcie porządkowania danych, wraz z towarzyszącymi im opisami i analizami, w rzeczy samej jest jednak zróżnicowana, jeżeli chodzi o ocenę poszczególnych fragmentów tekstów, gdzie znajdują się treści, które można różnie interpretować. W zasadzie jest to prawem i przywilejem autorów, którzy niektóre wątki tematyczne bardziej lub mniej eksponują i wartościują, z punktu widzenia osobistych nastawień do zmieniających się zdarzeń, sytuacji oraz okoliczności towarzyszących.

Interesujące od strony poznawczej, utylitarnej i aplikacyjnej w sferze edukacji o szkolnictwie specjalnym w zasadzie są wszystkie artykuły zamieszczone zarówno w rozdziale I, jak i w następnych: II, III, IV, V, VI, VII, ponieważ mają walory najszerzej rozumianej publicystyki naukowej dla zgłębienia wiedzy i edukacji. Znaczenie szczególne wśród innych rozdziałów mają rozdziały VIII i IX, noszące charakter wspomnień „bohaterów” działających na kanwie zmagania się z wielorakimi utrudnieniami formalno-administracyjnymi i materialno-bytowymi niezbędnymi dla funkcjonujących placówek dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych sensorycznie, intelektualnie, niedostosowanych społecznie, niepełnosprawnych ruchowo-somatycznie. Cenne są także teksty napisane o pedagogach niepokornych, „niepokonanych”, „nieustępliwych”, którzy mimo wszystko walczyli o miejsce do godziwego życia i rozwoju dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i dorosłych w społeczności ludzi pełnosprawnych.

Poddana analizie praca zbiorowa pod tytułem *Szkolnictwo specjalne na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–2010* pod redakcją naukową Urszuli Morcinek pozwala stwierdzić, że zawarte w niej treści mają duże znaczenie dla pedagogiki specjalnej i pedagogiki społecznej oraz nauki o organizacji i zarządzania oświatą. Walory edukacyjne opublikowanych materiałów, w wersji drukowanej i internetowej jako książka naukowo-dydaktyczna, ujawniają się przede wszystkim w procesie studiowania i w sferze doskonalenia form i metod pracy placówek oświatowo-opiekuńczych i resocjalizacyjnych. Oryginalność proponowanej do książkowego opublikowania niniejszej pracy zbiorowej wynika stąd, że ukazuje ona ważny

obszar zmagania na rzecz szkolnictwa specjalnego na Pomorzu Zachodnim w okresie półwiecza XX wieku i pierwszej dekady XXI wieku. Jest to więc ważna legitymacja dla historii oświaty i wychowania, którą należy upowszechniać i wykorzystywać, m.in. w zakresie współpracy publicznych i niepublicznych instytucji oraz pozarządowych organizacji działających dla dobra ludzi „sprawnych inaczej”.

Praca zbiorowa pt. *Szkolnictwo specjalne na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-2010* pod redakcją naukową Urszuli Morcinek została opublikowana w formie książkowej w aktualnej jej formie i objętości. Wynika to stąd, że osnuta jest patyną minionego 65-lecia, gdzie można doszukiwać się nie tylko danych formalnoprawnych, organizacyjno-funkcjonalnych, ale przede wszystkim osobowościowych wartości ludzi. Dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dawali serce, mądrość i energię, przezwyciężając liczne utrudnienia i przeszkody, aby w szkołach specjalnych dominowała ustawiczna troska związana z działalnością opiekuńczo-wychowawczą i nauczającą.

Żywi się nadzieję, że książka o szkolnictwie specjalnym na Pomorzu Zachodnim funkcjonującym w półwieczu XX i w pierwszej dekadzie XXI wieku to nie tylko materiał archiwalny dla bibliofilów oraz studiujących pedagogikę specjalną. Zachęca się także do sięgnięcia do niej gwoli maksymy *historia mater et magistra*.

Kazimierz Wenta

Jamie Nast

Idea Mapping. How to Access Your Hidden Brain Power, Learn Faster, Remember More, and Achieve Success in Business

John Wiley & Sons Inc., Hoboken, New Jersey, 2006, ss. 268

Dzięki książce Jamie Nast czytelnik odkrywa dwa wymiary nowoczesnego podejścia do efektywnej pracy umysłowej. Autorka wskazuje sposób budowania nowych pomysłów, pokonywania barier linearnego myślenia i powielania nabytych, utartych sposobów rozwiązywania problemów, który wykorzystuje wiedzę na temat pracy mózgu i zagadnień stanowiących treść zainteresowań neurodydaktyki. Autorka nie odwołuje się w swojej argumentacji do nazwy „neurodydaktyka”, ale tak samo jak Manfred Spitzer, autor *Cyfrowej demencji*¹, który wyjaśnia naturę procesu uczenia się poprzez analizę procesów zachodzących w sieci nerwowych połączeń w mózgu, odwołuje się do natury pracy umysłowej. Połączenie nowoczesnego podejścia na temat procesów uczenia się z wykorzystaniem efektywnej i jednocześnie atrakcyjnej techniki ilustrowania i organizowania swoich pomysłów stanowi „potężne narzędzie wykorzystujące potencjał całego mózgu, które poprawia pamięć, umiejętności notowania, umiejętność organizowania myślenia, twórczość i zdolności komunikacyjne”.

¹ M. Spitzer, *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, Słupsk 2013.